

Nhà trường xã nghĩa - 1

Nước Việt hôm nay

18/06/2023

1. Chuyện không chỉ của ông Bộ trưởng
2. Không chỉ học viên tại chức...
3. Sao không đề nghị Bộ trưởng?
4. Đáng xấu hổ về một cuốn sách luật đi luật lại
5. Khi 'phát thưởng' lên ngôi...
6. Văn khắc trên chuông sai chính tả

Chuyện không chỉ của ông Bộ trưởng

Capture à partir de : baotienngdan.com

Huy Đức

18-5-2023

Hôm qua, tại Tokyo, người Nhật tổ chức rất trang trọng buổi ra mắt bản tiếng Nhật cuốn tự truyện của Bộ trưởng Bộ Kế hoạch – Đầu tư Võ Hồng Phúc, “Chuyện Của Chúng Tôi”.

Một vài lần, ở các sảnh khách sạn, tôi từng chứng kiến nhiều quan chức ngoại giao và nhà đầu tư Nhật cúi thấp người chào ông dù ông đã hưu trí hơn mười năm.

Ông Võ Hồng Phúc là người được giao làm việc với Nhật từ khi chiến tranh chưa chấm dứt.

Trước năm 1975, Nissho Iwai đã “thu mua than và bán phân bón” trên miền Bắc. Năm 1967, khi người Mỹ bắt đầu thăm dò dầu khí trên phần biển của Việt Nam Cộng Hòa, Hà Nội cũng đã chọn Nhật làm đối tác.

Thông qua Nissho Iwai, miền Bắc đã hình thành một liên danh với Tổng công ty Dầu khí quốc gia Nhật [JNOC]. Một ngày trước khi ký Hiệp định Paris [27-1-1973] Việt Nam Dân chủ Cộng hòa và Nhật đã ký hợp đồng khảo sát tìm dầu trên vịnh Bắc Bộ và vùng biển miền Bắc [kéo dài tới Mũi Lay, Vĩnh Linh].

Công việc được xúc tiến ngay ngày 27-1-1973 nhưng chỉ một tuần sau phải ngưng vì “ông bạn phía Bắc phản đối”.

Ông Võ Hồng Phúc sinh 1945 tại một vùng quê của khoa bảng và trong một dòng họ khoa bảng ở xã Tùng Ảnh, huyện Đức Thọ, Hà Tĩnh.

Năm 1954, “hòa bình lập lại trên miền Bắc” nhưng làng quê ông không có một ngày hòa bình.

“Không khí trong làng chùng xuống” khi tin cải cách ruộng đất ở các huyện Bắc Nghệ An dội về. Cụ Thượng Đặng Văn Hường – người có chung một ông cụ ngoại với gia đình ông, người khi ấy đang được Hồ Chí Minh cử giữ chức Bộ trưởng phụ trách Thanh Nghệ – bị bắt, bị đấu tố tới uất ức mà chết.

Năm 1953, một người em trai của ông Nội ông bị tố thu tô cao đã treo cổ tự tử. Rằm tháng Giêng 1955, một người em khác của ông nội về thắp hương, nói với bà nội ông, “Tôi không để chúng đấu tố đâu, nhục lắm”. Mấy tháng sau ông cũng tìm cách quyên sinh.

Trường đoạn kể về những tháng “đội” giam lỏng cả bà ngoại và mẹ, cậu bé Võ Hồng Phúc, 10 tuổi, phải tìm cách “giữ liên lạc” giữa hai nhà, có khi bị “đội” lột hết gạo... được viết như không mà ám ảnh.

Những năm tháng ấy, “đội” bắt đi người có nhà đẹp nhất xã [ông sau đó chết trong tù]; ngôi nhà ấy được lấy cho cố vấn Trung Quốc.

Những năm tháng ấy, thỉnh thoảng “đội” chiếu những phim Trung Quốc như Bạch Mao Nữ. Ông không kể nội dung phim mà kể một hình ảnh còn kinh sợ hơn cả Bạch Mao: Cố vấn Trung Quốc mặc áo trắng cột tay, ngồi bên một cái bàn trải khăn trắng kê trước buồng máy; trên bàn có một ấm nước, một cái ca tráng men có nắp và một đĩa chuối...

Bao nhiêu cái chết tức tưởi, bao nhiêu người bị giam cầm, bao nhiêu gia đình li tán, kẻ vào Nam “ăn Ngô”, kẻ ở lại “ăn Hồ”.

Mấy năm sau, ông theo bố ra Hà Nội học. Mùa Hè 1963, khi Chủ tịch Lưu Thiếu Kỳ sang thăm. Ông được chọn trong đoàn học sinh đi đón vợ chồng Lưu Thiếu Kỳ. Ông nhớ, sau tiếng hô “lú chú xí oan xuê” [Lưu Chủ tịch muôn năm] của “5 vạn người”, trên lễ đài, Hồ Chí Minh cầm tay bà Vương Quang Mỹ, người mà Hồ Chí Minh gọi thân mật là “Bác Lưu gái”, kể: “Hồi Bác sang Trung Quốc đang là mùa Đông, bác Lưu gái đã đan một áo len tặng Bác”.

Có mặt ở Ủy ban Kế hoạch Nhà nước từ khi còn rất trẻ, trực tiếp giúp việc cho những nhà lãnh đạo như Nguyễn Lam, Võ Văn Kiệt, Phan Văn Khải... ông được chứng kiến những khúc quanh quan trọng nhất của đất nước, chứng kiến sự ra đời của những quyết định làm thay đổi đất nước. Ông, cùng nhiều người ở thế hệ mình, được đào tạo để nhận chuyển giao thế hệ.

Những nhà lãnh đạo thuộc thể hệ ông được đào tạo để điều hành một nền kinh tế kế hoạch hóa. Mô hình kinh tế đã đưa đất nước xuống tận đáy.

Thể hệ ông bắt đầu được giao những trọng trách khi đất nước bị buộc phải thay đổi, chấp nhận chuyển nền kinh tế từ “quan liêu bao cấp” sang, từng bước, “kinh tế nhiều thành phần” đến “kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa”.

Những nhà lãnh đạo ở thể hệ ông biết, vứt bỏ những thứ được dạy đã khó, làm sao để có kinh tế thị trường trong “định hướng” còn khó hơn nhiều.

Cho dù có nhiều năm làm bộ trưởng, cuốn sách của ông được đặt tên rất khiêm nhường, “Chuyện Của Chúng Tôi”, và được viết bằng thứ văn phong mạch lạc, dung dị.

Nhưng đây là sự khiêm nhường trước lịch sử. Một lịch sử mà những trải nghiệm cá nhân, gia đình, quê hương, đất nước... đều có nhiều trang “chùng xuống”.

Thể hệ ông đã rất chật vật để đưa đất nước thoát khỏi những trang sử ấy. Có lẽ, ông mong muốn những trang sử ấy không bao giờ trở lại với những thể hệ khác, chỉ là “chuyện của chúng tôi”, chỉ xảy ra trong thời mông muội “của chúng tôi”.

Một số hình ảnh của tác giả:

RA MẮT CUON

CHUYỆN

CỦA

HÙNG TÔI

một thời để nhớ

ÔNG PHÚC

日越外交関係樹立
50周年記念祝賀
出版記念

私たちの物語
Chuyện của Chúng tôi
日越をつないだベトナム元大臣の回想録
ヴォー・ホン・フック
Võ Hồng Phúc

Congratulations
from JSC Bank for Investment and
Development of Vietnam-BIDV

御祝
日商岩井紙パルプ株式会社

御祝
株式会社 三菱総合研究所
代表取締役 田村 健二

御祝
株式会社 三菱総合研究所
代表取締役 田村 健二

御祝
株式会社 三菱総合研究所
代表取締役 田村 健二

Không chỉ học viên tại chức...

Capture à partir de : baotienngdan.com

[Chu Mộng Long](#)

20-5-2023

Nhiều bạn đọc bài “[Sao không hỏi Bộ trưởng](#)” ở status trước chắc chắn đang chê cười học viên tại chức. Trong khi tôi chỉ xem họ là sản phẩm của giáo dục, trong đó có trách nhiệm của chính mình, mặc dù tôi đã nỗ lực khai phóng hết cỡ. Thầy sao thì để ra trò vậy.

Chuyện học và thi chép tài liệu không chỉ có học viên tại chức. Quý thầy cô có học hàm học vị cũng không hơn đám học viên kia.

Nhớ cách đây khoảng chục năm, nhà trường yêu cầu Trưởng bộ môn phải có bằng Trung cấp chính trị. Tôi phải đi học.

Chương trình học lại Triết học Mác – Lê, Tư tưởng Hồ Chí Minh, Đường lối và các Nghị quyết. Học lại, vì tôi đã từng học loại tri thức ấy rất nhiều lần, từ đại học đến cao học và học hàng năm. Mỗi lần học lại có cảm giác giống như mình bị lưu ban, mặc dù bao giờ các môn này mình cũng thi đạt điểm 9, điểm 10. Hạ nhục trí thức không ai giỏi hơn các ông lãnh đạo của đất nước này!

Tôi dự xong mấy học phần đợt 1 thì xảy ra sự cố. Hôm đó, chính Hiệu trưởng trường Đảng đứng lớp. Sơ kết đợt học, chuẩn bị cho kì thi, Hiệu trưởng hỏi: *“Các đồng chí muốn đề mở hay đề đóng?”* Nhiều bàn tay giơ cao và đề nghị công khai: *“Mong thầy ra đề trong tài liệu cho chúng em chép ạ!”* Gần như cả lớp đồng tình như vậy.

Ngứa tai quá, tôi đứng bật dậy quát: *“Thành phần ngồi học đây là Trưởng bộ môn đến Trường khoa, học hàm học vị là Phó giáo sư, Tiến sĩ cả mà có cái yêu cầu không biết xấu hổ. Tôi đề nghị ra đề mở!”* Hiệu trưởng Trường Đảng đồng tình với tôi. Không ai dám cãi một câu, nhưng nhìn tôi bằng đôi mắt oán hờn!

Khi tan lớp, thủ quỹ gọi tôi đến nhắc tôi nộp tiền quỹ. Tôi trở mặt hỏi: *“Nhà trường chi học phí, tiền quỹ mới vừa thu 360.000 đ, chưa hết vài tuần mà đã phải nộp nữa sao?”* Thủ quỹ trả lời thẳng tuột: *“Chi ăn nhậu và phong bì cho các thầy hết rồi. Bây giờ là nộp cho kì thi. Mọi người nộp hết rồi, chỉ còn thầy”*.

Tôi trợn mắt: *“Mới vừa học xong đạo đức Hồ Chí Minh mà lại làm cái việc vô đạo đức. Tôi không nộp và không cần cái bằng”*

Trung cấp đề tiện gọi là Trung cấp chính trị nữa!” Nói xong tôi bỏ về và bỏ học luôn!

Sau đó, một đồng nghiệp trong lớp mách cho tôi biết, lớp ở lại họp để đầu tổ tôi, rằng tôi đã chống chủ trương, nghị quyết... của lớp, của trường gì đó, và gửi biên bản yêu cầu Hiệu trưởng kỉ luật và cách chức Trưởng bộ môn của tôi. Một đảng ủy viên cũng cho tôi biết, Bí thư đảng ủy, Hiệu trưởng có đưa vụ việc ra cuộc họp đảng ủy và xin ý kiến. Có đảng ủy viên rất hùng hồn đòi xử lí tôi, nhưng không có sự đồng thuận nào!

May quá! Nhưng không phải may cho tôi. Vì chức Trưởng bộ môn tôi trả trong 30 giây nếu Hiệu trưởng đòi. May là may cho cái lớp trung cấp chính trị đó, và may cho cả đảng ủy. Chứ nếu kỉ luật và cách chức tôi thì nhân loại có kịch hay để xem!

Sao không đề nghị Bộ trưởng?

Capture à partir de : baotienngdan.com

Chu Mộng Long

20-5-2023

Cứ đến kì thi là học viên tại chức gọi điện nheo nhéo đến nhưc đầu. Không có nội dung gì hơn là xin “thầy chốt lại vài ba câu cho chúng em thi”.

Trong khi đứng lớp, tôi thực hiện đúng tinh thần dạy học phát triển năng lực. Thời gian ngắn nhưng tôi vẫn tổ chức ba hoạt động: 1) Mỗi vấn đề đều qua hoạt động trải nghiệm cá nhân đến tiếp cận tri thức nhân loại, 2) Diễn giải kiến thức và phản biện kiến thức, 3) Thực hành kỹ năng, gồm ứng dụng và sáng tạo. Đề thi chẳng qua là tái hiện ba hoạt động ấy. Nội dung rất thực tế, gắn với cuộc sống và nghề nghiệp. Không có câu nào bắt học bài trả bài hay khó, đánh đố.

Tôi không yêu cầu cao mà 1) Đi học và tích cực hoạt động, 2) Bài thi cứ trình bày suy nghĩ và sáng tạo trên nền tảng tri thức đã học.

Trên lớp tôi đã nói thẳng: Các bạn cần hình thành tư duy độc lập, sáng tạo. Chưa quen rồi sẽ quen. Giáo viên mà chỉ biết chép bài như cái máy thì chỉ có thể dạy... con cháu ông Bộ trưởng. He he...

Thực tế, đa phần học viên đều đạt, trừ một số người không đi học và chép bài của người khác.

Nhưng học viên (chủ yếu là khu vực Tây Nguyên) vẫn muốn thầy chốt vài ba câu hỏi để: 1) Tra tài liệu và chép bài mẫu, 2) Thuê người làm bài cho cả lớp chép.

Chiều nay có học viên nói thẳng tuột ra, rằng nhiều thầy cô khác đều làm vậy!

Tôi biết, nhiều giảng viên ăn nhậu và nhận nhiều tiền của học viên nên đã làm cái việc phản giáo dục nhưng tưởng là yêu học viên. Và tôi thành kẻ lập dị, thậm chí có người bảo tôi khó, ác!

Đến nước này thì tôi đành nói với học viên rằng, tôi cho số điện thoại, các bạn điện thoại thẳng cho Bộ trưởng Nguyễn Kim Sơn đề đạt cái nguyện vọng ấy? Để ông ta nghe từ chính miệng các bạn nói ra, chứ lâu nay từ miệng tôi phản ánh, các ngài lãnh đạo trên mây đều tưởng tôi bịa đặt, bôi nhọ!

Ảnh: Bộ trưởng Nguyễn Kim Sơn. Nguồn: Viet Times

Cũng nhân đây để ông Bộ trưởng hiểu, vì sao tại **Đắk Lắk chỉ kiểm tra một huyện mà lộ ra hơn 20 giáo viên có bằng đại học** nhưng học bạ phổ thông chưa xong tiểu học!

20 giáo viên, cán bộ ở Đắk Lắk sử dụng bằng giả

Tây Nguyên

Chủ nhật, 26/9/2021 10:41 (GMT+7)

Qua rà soát, công an phát hiện 20 giáo viên, cán bộ tại huyện Cư Kuin (Đắk Lắk) sử dụng bằng THPT, cao đẳng, đại học giả.

Sáng 26/9, một lãnh đạo Phòng An ninh chính trị Nội bộ Công an tỉnh Đắk Lắk, cho biết đơn vị vừa rà soát, phát hiện 20 trường hợp giáo viên, cán bộ tại huyện Cư Kuin sử dụng bằng THPT giả và bằng tốt nghiệp cao đẳng, đại học không hợp lệ.

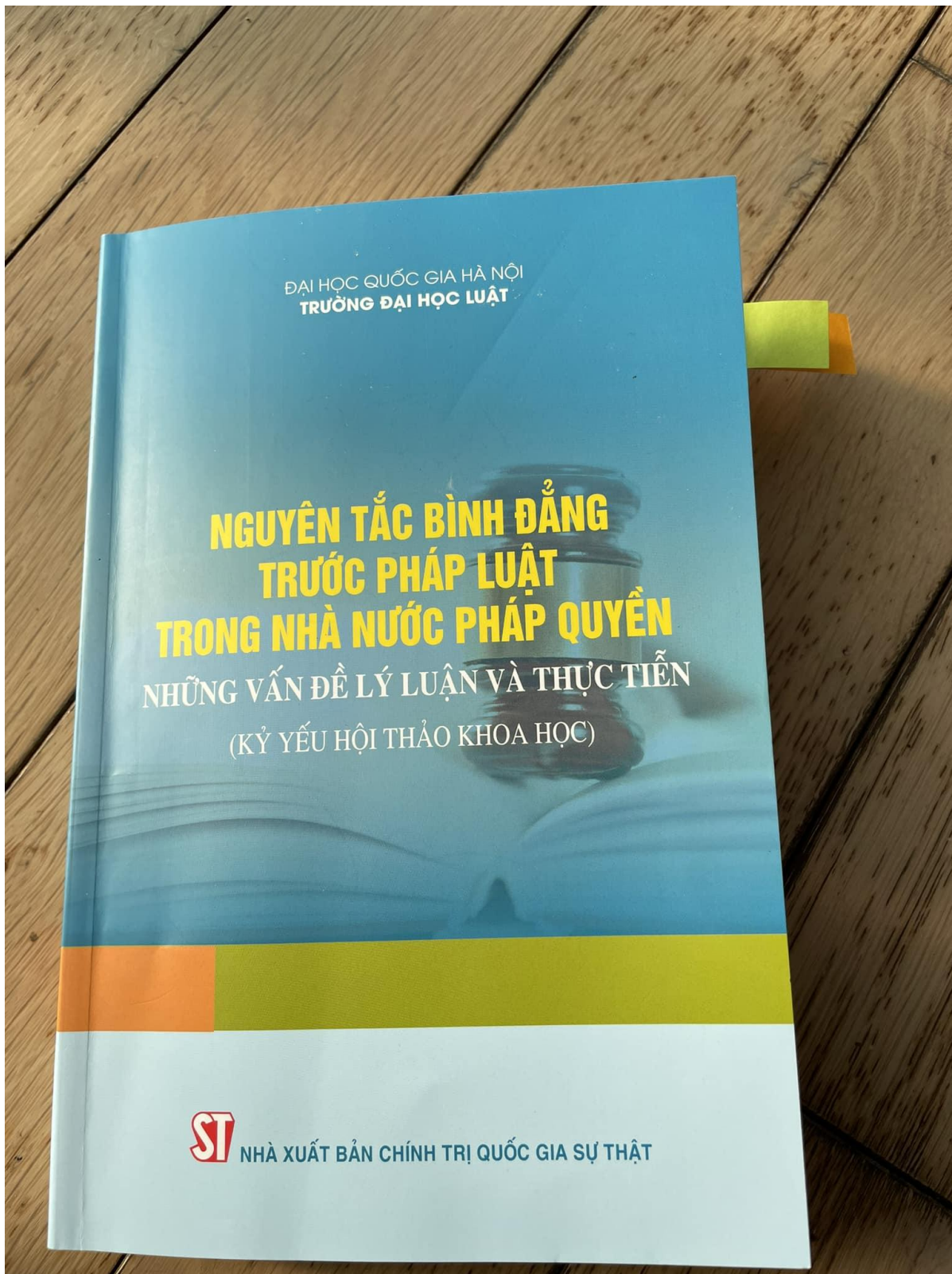
20 trường hợp này đã mua các bằng THPT giả rồi nộp vào để theo học các trường cao đẳng, đại học. Sau đó, những cán bộ này nộp bằng vào các cơ quan, trường học để xin đi làm.

Sau khi bị công an phát hiện, những trường hợp trên đều thừa nhận việc sử dụng bằng giả với mục đích nhằm kiếm được công việc ổn định.

"Đa số các trường hợp sử dụng bằng giả là giáo viên, với những thủ đoạn gian dối ảnh hưởng đến đạo đức của ngành giáo dục", vị lãnh đạo Phòng An ninh Chính trị nội bộ thông tin.

Đáng xấu hổ về một cuốn sách lược đi luộc lại

Capture à partir de : baotienngdan.com

Ảnh: FB tác giả

“Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật mà xuất bản cuốn sách của trường mình rất đáng chê trách thầy ạ”- một đồng nghiệp của tôi thẳng thốt nói.

Vừa xem qua đã thấy sự đáng xấu hổ đập ngay vào mắt với cuốn sách có cái tên là “Nguyên tắc bình đẳng trước pháp luật trong Nhà nước pháp quyền- Những vấn đề lý luận và thực tiễn (Kỷ yếu hội thảo khoa học)”.

– Thứ nhất, trong “Lời giới thiệu” của cuốn sách (tại trang 11 – 12) có đoạn tự ca của Trường Đại học Luật ĐHQGHN phối với Nxb. Chính trị Quốc gia Sự thật như sau: “Các bài viết được phản biện độc lập, rà soát và được biên ‘thập’ theo quy trình phản biện kín (peer-review), chỉnh sửa kỹ lưỡng thông qua Hội đồng thẩm định và Hội đồng chủ biên”.

Đoạn trích nguyên văn này cho thấy cái gọi là “chỉnh sửa kỹ lưỡng” nói ở đó không đáng tin cậy vì mắc ngay một lỗi chính tả: thay vì chữ ‘tập’ lại chơi thành chữ ‘thập’. Nhưng đây chỉ là lỗi kỹ thuật chưa quan trọng.

Cái gọi là “Hội đồng thẩm định” nói trên lại bao gồm toàn những người viết bài trong cuốn sách này, thậm chí có người viết nhiều bài trong đó mà có thể nói là luộc lại hay tự đạo văn. Có lẽ họ có quyền thẩm định nên tự cho bài của mình vào đó?

GS. TS Võ Khánh Vinh (đã từng là Phó Chủ tịch Viện Hàn lâm Khoa học Xã hội Việt Nam; đã từng là Chủ tịch Hội đồng Giáo sư ngành luật; đã từng là Giám đốc Học viện Khoa học Xã Hội; đã nghỉ hưu nhưng hình như hiện đang còn là thành viên Hội đồng khoa học của Ủy ban Thường vụ Quốc hội) có tới 03 bài viết trong đó.

Bài viết “Những điểm mới quan trọng của Nghị quyết Hội nghị lần thứ 6 Ban chấp hành Trung ương Đảng khóa XIII về tiếp tục xây dựng và hoàn thiện Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa Việt Nam và nhiệm vụ đặt ra đối với các cơ sở nghiên cứu và

đào tạo luật ở Việt Nam” mà ngài đặt tên như nghị quyết này có 21 tài liệu tham khảo. Mười lăm 15 tài liệu tham khảo trong số đó là các “công trình nghiên cứu” không biết có phải của ngài hay không nhưng mang tên ngài, tức là ngoài mấy văn kiện của Đảng là tới “văn kiện” của ngài, cũng tức là ngoài trí tuệ của Đảng ra, còn lại là trí tuệ của ngài.

Bài viết tiếp theo của ngài có cái tên nhã nhặn hơn là “Bình đẳng trong Nhà nước pháp quyền: Những vấn đề lý luận và pháp luật” chứng minh thêm cho nhận định trên bởi tại đó ngài chỉ “trưng diện” mỗi bảy (07) tài liệu tham khảo. Nhưng có tới bốn (04) tài liệu tham khảo trong số đó là mang tên ngài. Ở đây có điểm đặc biệt là đứng sau “Hồ Chí Minh toàn tập” là tới các tác phẩm mang tên ngài, rồi mới tới hai (02) tác phẩm của hai (02) học giả Nga được nhắc tới. Nhưng ngài không cho biết hai tác phẩm này xuất bản ở nhà xuất bản nào.

– Thứ hai, toàn bộ cuốn sách có hai khái niệm quan trọng bậc nhất là khái niệm “Bình đẳng trước pháp luật” và khái niệm “Nhà nước pháp quyền” thì đều không được làm rõ. Vậy thì làm sao có thể có được nhận định và kết luận khoa học hay nghệ thuật đáng tin cậy?

Trong bài viết đầu tiên của cuốn sách này, ông em tôi PGS. TS Đặng Minh Tuấn (xin lỗi vì nhà khoa học lừng danh này gọi tôi là anh, nên tôi tự xưng thế cho nó oai theo kiểu “thầy người sang bắt quàng làm họ”) bị ảnh hưởng bởi cuốn sách dịch của Khoa Luật-ĐHQGHN mang tên “về Pháp quyền và Chủ nghĩa hợp hiến- Một số tiểu luận của các học giả nước ngoài” nên khẳng định rằng “The Rule of Law” là “Pháp quyền” khác với “Nhà nước pháp quyền”, trong khi đó hầu hết các bài viết trong

sách này lại tham khảo về “The Rule of Law” từ nước ngoài để viết về “Nhà nước pháp quyền”. Thế có đáng tin cậy không?

Khẳng định rằng “The Rule of Law” phải dịch ra tiếng Việt là “pháp quyền” nhưng khi mô tả về cái gọi là “pháp quyền” đó chẳng khác gì “pháp chế xã hội chủ nghĩa”. Vậy là “pháp chế xã hội chủ nghĩa” bị thay tên gọi để xa rời dần chủ nghĩa xã hội?

Mấy tay có vẻ am hiểu cãi đại loại rằng dịch “The Rule of Law” là “pháp quyền” vì trong “Việt Nam yêu cầu diển ca” Bác Hồ nói “Trăm điều phải có thần linh pháp quyền”. Ô hay đã có ai giải nghĩa đúng chữ “pháp quyền” Bác dùng ở đó trong hoàn cảnh dân tộc ta đang bị áp bức bởi thực dân theo kiểu cũ?

Có tay giải nghĩa “The Rule of Law” không có từ nhà nước trong đó nên chỉ có thể dịch là “pháp quyền”, trong khi nói khái niệm này manh nha từ Hiến chương Magna Carta ở Anh năm 1215.

Có học giả còn lý giải công khai trước đám đông sinh viên, học viên, nghiên cứu sinh rằng chữ “rule” có nghĩa là “quy tắc”, “điều lệ” nên phải dịch cụm từ này ra tiếng Việt là “pháp quyền” vì không có từ nào là “nhà nước” ở đó, trong khi không nghĩ tới nghĩa “cai trị”. Ô hay học luật thì phải biết hàng loạt thuật ngữ pháp lý tiếng Anh không thể dịch ra tiếng Việt thật chính xác ví dụ như “equity”, “trust”, “writ”, “title”... Và bản thân những thuật ngữ này phải được giải thích theo lịch sử phát sinh ra chúng.

“Bình đẳng trước pháp luật” hiểu trong mối quan hệ nào (công hay tư) và mối liên hệ của nó với Nhà nước pháp quyền như thế nào hoàn toàn chưa được cuốn sách “luộc lại” này làm rõ.

– Thứ ba, cuốn sách bị gọi là cuốn sách “luộc đi luộc lại” này bởi các thông tin, kiến thức trong đó hoàn toàn không có gì mới mà đã được nhắc tới suốt hơn hai chục năm qua ở xứ ta.

Thế mà các giáo sư luật công năm còn chưa chắc chắn, thì làm sao đi dạy và tuyên truyền tốt cho chủ trương, đường lối của Đảng?

Còn quá nhiều vấn đề khác đối với cuốn sách “luộc đi luộc lại” này mà không thể nói trên Facebook.

Khi ‘phát thưởng’ lên ngôi...

Capture à partir de : baotienngdan.com

[Thái Hạo](#)

2-6-2023

Tạm bỏ qua cái lỗi đánh máy “đào tạp”, dù vô tình nhưng lại rất có ý nghĩa trong hoàn cảnh này. Tôi không rõ từ khi nào mà việc trao phần thưởng cho học sinh giỏi đã được nói thành “phát thưởng”, ngày càng phổ biến. Các bạn chỉ cần gõ Google rồi bấm vào “hình ảnh” thì sẽ thấy từ Bắc chí Nam, đâu đâu cũng “phát thưởng”.

Phát: đg. Đưa cho, cấp cho từng người, thưởng theo một chế độ chung nhất (từ điển Hoàng Phê). Cách nói “phát thưởng” này được dùng đặc biệt nhiều và ngày càng chiếm ưu thế đối với người nhận là học sinh. Tôi nhớ, thời chúng tôi đi học, nhà trường dùng chữ “khen thưởng, trao thưởng”, không nói “phát thưởng”. Chữ “phát” xuất hiện trong các cách nói như phát quà, phát gạo, phát chẩn, phân phát..., gọi lên cái động tác đưa cho người khác một cách rất nhanh và thường không kèm theo sự trang trọng; nhất là khi nó nằm trong những chữ như “ban phát” thì thấy rõ tính chất bề trên “bố thí” cho kẻ dưới.

Có phải vì ngày nay học sinh giỏi quá nhiều, nên giấy khen, phần thưởng cũng vì thế mà “trao” không xuể, người ta phải chuyển qua dùng chữ “phát” cho đúng với thực tế? Và hình như nó cũng là dấu hiệu cho sự mất giá của các danh hiệu do sự “lạm phát học sinh giỏi” gây nên?

Lần đầu tiên tôi nhìn và nghe thấy chữ này là ở trường tôi trong một lễ tổng kết năm học, cảm giác lúc ấy là ngạc nhiên bởi cái ấn tượng về sự rẻ rúng, bèo bọt và cả coi thường mà nó gây ra. Tôi không biết các em học sinh có cảm giác đó không, nhưng nếu có thì sau một thời gian chắc cũng thấy bình thường. Và chính cái “bình thường” ấy là chỗ đáng lo ngại.

Hãy tưởng tượng, trên lễ đài hoặc giấy mời của Nobel, Cannes hay chỉ là Giải thưởng Nhà nước ở Việt Nam mà ghi hai chữ “phát thưởng” thì sẽ gây cảm giác khó chịu đến mức nào, và thậm chí có thể nhiều người sẽ không có mặt để nhận giải.

Của cho không bằng cách cho, và càng là trẻ em thì càng cần phải được trân trọng và tôn trọng, để tập cho các em sự nâng niu và lòng tự trọng. Việc dùng chữ “phát thưởng” thiếu tôn trọng này khó mà gây được những tình cảm ấy nơi những đứa trẻ vốn đang trong quá trình hình thành và hoàn thiện nhân cách.

Việc ưu tiên dùng chữ “phát thưởng” trong học đường ngày nay cũng cho thấy tâm lý của những người làm giáo dục, khi chính họ cũng chỉ còn coi đó là một sự phân phát vô hồn. Một chữ trao thưởng/khen thưởng mà khó mở miệng đến thế, vậy thử hỏi làm sao mà có thể mong mỏi các nhà trường, đặc biệt là các ông bà hiệu trưởng, có thể đủ cái tâm để mà gánh vác việc giáo dục nhân cách con người vốn rất nặng nề và thiêng liêng này?

Văn khắc trên chuông sai chính tả

Capture à partir de :baotienngdan.com

[Hoàng Tuấn Công](#)

28-5-2023

Bài minh của GS Vũ Khiêu trên “đại hồng chung” ở Nghĩa trang Liệt sĩ Trường Sơn có 4 câu như sau:

*“Bát ngát Trường Sơn hồn liệt sĩ
Dạt dào Đông Hải khí anh linh
Ba hồi chiêu mộ rung tâm trí
Muôn dặm non sông nặng nghĩa tình”.*

Phía dưới bài minh có dòng chú thích “GS, AHLĐ Vũ Khiêu đề từ”.

Không lẽ ở đây có lỗi tam sao thất bản, “triêu mộ” khắc làm thành “chiêu mộ”?

Không phải!

Trong sách “Hồ Chí Minh ngôi sao sáng mãi trên bầu trời Việt Nam” (GS Vũ Khiêu – NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2004) mục “Văn bia, hoành phi, câu đối, bài minh tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh và các anh hùng liệt sĩ”, chính GS Vũ Khiêu đã chú thích rõ ràng như sau:

“Ba hồi chiêu mộ nói lên ba hồi chuông vào buổi sáng và buổi chiều (chiêu là buổi sáng, mộ là buổi chiều)”.

Dĩ nhiên đây là lời giảng sai hoàn toàn.

Nói về hồi chuông sớm chiều, phải là “triều mộ” [朝暮 – triều = sớm; mộ = chiều] mới đúng. Ví dụ: triều tịch 朝夕 = sớm và tối; triều dương 朝陽 = mặt trời buổi sáng; Triều lệnh mộ cải 朝令暮改 = Lệnh ra buổi sáng, buổi chiều đã sửa đổi.

Còn “chiêu mộ” [招募 – chiêu = tuyển mộ; mộ = tìm kiếm, tập hợp] lại có nghĩa là tuyển mộ]. Ví dụ chiêu 招 trong chiêu hồn 招魂 (gọi hồn người chết về); chiêu binh mãi mã 招兵買馬 (chiêu mộ binh lính, mua sắm chiến mã); chiêu sinh 招生 (mời gọi, tuyển sinh khóa mới); chiêu tập 招集 (làm cho người ở nhiều nơi tập hợp lại); mộ 募 trong mộ lính; mộ dân, mộ phu, v.v...

Ở đây dĩ nhiên không phải là quy ước chính tả, hoặc liên quan cách phát âm vùng miền, giữa “triều” hay “chiêu”, mà liên quan đến nghĩa từ nguyên.

Trong Hán tự thì chữ triều 朝 thuộc chữ hội ý, hình trong giáp cốt văn bên trái có bộ nhật 日 và mộc 木; bên phải có bộ nguyệt 月, biểu thị trăng chưa lặn hẳn mà mặt trời đã nhô lên phía rặng cây, nghĩa gốc là buổi sáng sớm. Còn chữ chiêu 招 trong chiêu

mộ 招募, lại có bộ thủ 扌 (cái tay), biểu thị dùng tay để vẫy gọi, tập hợp người lại, chữ triệu 召 có bộ khẩu biểu ý kêu gọi, vừa ghi âm vừa ghi nghĩa.

Như vậy, GS Vũ Khiêu đã viết sai chính tả, “triêu” thành “chiêu”; hoặc ông cứ ngỡ “chiêu”, mới có nghĩa là “buổi sáng” [*].

Vấn đề đáng nói ở đây là, tuy viết sai chính tả, nhưng “chiêu mộ” lại vẫn có nghĩa, và trở thành rất trớ trêu khi đặt vào ngữ cảnh của bài minh. Theo đây, căn cứ chữ nghĩa của GS Vũ Khiêu, thì câu “Ba hồi chiêu mộ rung tâm trí”, không thể có nghĩa là “ba hồi chuông vào buổi sáng và buổi chiều”, như ông giảng, mà buộc phải hiểu thành “Ba hồi ‘tuyển mộ’ rung tâm trí” mới đúng (!).

Các anh hùng liệt sĩ đã hi sinh và yên giấc ngàn thu, vậy còn “chiêu mộ” vào việc gì nữa?

Điều đáng chú ý là cách giảng sai của GS Vũ Khiêu giống hệt cái sai của GS Nguyễn Lân trong Từ điển từ và ngữ Việt Nam (cuốn sách do chính GS Vũ Khiêu viết lời giới thiệu, và ca ngợi là “một tác phẩm có giá trị mà cả xã hội mong đợi”). GS Nguyễn Lân giảng như sau: “chiêu mộ • dt. (H. chiêu: sáng; mộ: buổi chiều) Sáng và chiều <> Ba hồi chiêu mộ, chuông gầm sóng (HXHương); chiêu mộ • đgt. (H. chiêu: vời tới; mộ: cầu tìm) Tuyển người làm một việc gì <> Thực dân chiêu mộ người đi làm đồn điền cao-su”. (Lỗi này đã được chỉ ra trong sách Từ điển tiếng Việt của GS Nguyễn Lân – Phê bình và Khảo cứu – Hoàng Tuấn Công – NXB Hội Nhà văn. 2017)

Có lẽ chính GS Vũ Khiêu đã tham khảo và đặt niềm tin tuyệt đối vào “cuốn từ điển sống” Nguyễn Lân (chữ của GS Vũ Khiêu dành cho tác giả Từ điển từ và ngữ Việt Nam), khi cho rằng

“chiêu mộ” vừa có nghĩa là “sáng và chiều”, vừa có nghĩa là “tuyển người làm một việc gì”(!)

Chuyện viết sai chính tả không hiếm trên sách báo. Tuy nhiên, một bài minh viết sai chính tả, dùng từ sai hoàn toàn như vậy mà vẫn được khắc trên chuông đồng, thì có lẽ là trường hợp hiếm có!

Ở đây, nếu kể về thứ tự, thì dĩ nhiên lỗi trước tiên thuộc về GS Vũ Khiêu, nhưng nếu nói về trách nhiệm, thì lỗi lớn lại về phía người xét duyệt nội dung dẫn đến lỗi chính tả hết sức trớ trêu: Ba hồi chuông triệu mộ/sớm chiều, bỗng hoá thành ba hồi chuông chiêu mộ/ tuyển mộ binh sĩ!

Điều đáng nói thêm ở đây, là câu “Ba hồi chiêu mộ rung tâm trí/ Muôn dặm non sông nặng nghĩa tình” của GS Vũ Khiêu na ná như câu “Ba hồi triệu mộ chuông gầm sóng/ Một vũng tang thương nước lộn trời”, được cho là của Hồ Xuân Hương.

Ảnh: Lãnh đạo các tỉnh, các bộ ngành viếng thăm và thỉnh chuông tại Nghĩa trang Liệt sĩ Trường Sơn. Có thể thấy rõ dòng chữ “Ba hồi chiêu mộ rung tâm trí” khắc trên “đại hồng chung”. Nguồn: Báo Tuyên Quang

Câu chuyện sai sót hi hữu này đã được nêu ra cách đây 5 năm. Tuy nhiên, căn cứ vào những hình ảnh mới nhất, thì lỗi chính tả trên “đại hồng chung” ở Nghĩa trang Liệt sĩ Trường Sơn vẫn chưa được sửa lại cho đúng.